GENERALINIO ADVOKATO
L. A. GEELHOED IŠVADA,
pateikta 2006 m. vasario 23 d. [1]

I — Įžanga

1. Šiuo ieškiniu Komisija prašo Teisingumo Teismo konstatuoti, kad Édith Cresson yra kalta dėl favoritizmo arba bent jau dėl akivaizdaus aplaidumo, nes eidama Komisijos narės pareigas įdarbino du savo pažįstamus ir parodė jiems palankumą. Komisija tvirtina, kad taip É. Cresson pažeidė savo įsipareigojimus pagal EB 213 straipsnio 2 dalį ir AE 126 straipsnio 2 dalį [2]. Todėl ji prašo Teisingumo Teismo paskirti atitinkamą piniginę sankciją, apie kurią kalbama šių sutarčių nuostatų paskutinėse pastraipose.

2. Tai yra pirma tokio pobūdžio byla, kurioje Teisingumo Teismas priims sprendimą. Ankstesnės bylos, kurią Taryba iškėlė buvusiam Komisijos nariui Bangemann dėl pasiskyrimo, su kuriuo jis ketino sutikti pasibaigus jo kadencijai Komisijoje, buvo atsisakyta [3]. Todėl ši byla suteikia Teisingumo Teismui unikalią galimybę išaiškinti, kokios pareigos tenka Komisijos nariams pagal EB 213 straipsnį. Šis Teisingumo Teismo sprendimas apskritai bus svarbus nustatant standartus visiems einantiems aukštas pareigas Europos Sąjungos institucijose.

II — Teisės aktai

3. EB 213 straipsnio 2 dalis numato:

„Bendrijos bendram interesui Komisijos nariai, eidami savo pareigas, yra visiškai nepriklausomi.

1 — Originalo kalba: anglų.

2 — Kadangi abi nuostatos yra identiškos, toliau visame tekste daroma nuoroda tik į EB 213 straipsnio 2 dalį.

3 — Byla C-209/99 *Taryba prieš Bangemann*, išbraukta iš Teisingumo Teismo registro 2000 m. vasario 3 d. Nutartimi (OL C 122, p. 17).

Eidami šias pareigas, jie nesiekia gauti ir nepriima jokios vyriausybės ar bet kurio kito subjekto nurodymų. Jie susilaiko nuo bet kokios su savo pareigomis nesuderinamos veiklos. Kiekviena valstybė narė įsipareigoja gerbti šį principą ir nesiekti paveikti Komisijos narių, kai jie atlieka savo užduotis.

Per savo kadenciją Komisijos nariai negali turėti jokio kito mokamo ar nemokamo darbo. Pradėdami eiti pareigas, jie iškilmingai pasižada per savo kadenciją ir jai pasibaigus gerbti su savo pareigomis susijusius įsipareigojimus, ypač savo pareigą sąžiningai ir apdairiai elgtis nustoję eiti šias pareigas, sutikdami eiti tam tikras skiriamąsias pareigas ar gauti tam tikrą naudą. Pažeidus šiuos įsipareigojimus, Teisingumo Teismas, Tarybai ar Komisijai kreipusis, gali nuspręsti, kad atitinkamas narys, atsižvelgiant į aplinkybes, arba atstatydinamas pagal 216 straipsnį, arba netenka teisės į pensiją ar kitas ją pakeičiančias išmokas."

4. EB 216 straipsnyje nustatyta:

„Jei kuris nors Komisijos narys nebeatitinka šioms pareigoms keliamų reikalavimų arba yra kaltas padaręs sunkų nusižengimą, Teisingumo Teismas, Tarybai arba Komisijai kreipusis, gali jį atstatydinti."

III — Komisijos pateikti faktai

5. É. Cresson buvo Europos Komisijos narė nuo 1995 m. sausio 24 d. iki 1999 m. rugsėjo 8 dienos. 1999 m. kovo 16 d. Komisija pateikė bendrą atsistatydinimo pareiškimą, tačiau toliau ėjo pareigas iki 1999 m. rugsėjo 8 dienos. Komisijoje É. Cresson kompetencijai priklausė šios sritys: mokslas, moksliniai tyrimai ir plėtra, Jungtinis tyrimų centras (toliau – JTC) ir žmogiškieji ištekliai, švietimas, mokymas ir jaunimo reikalai. Tuo metu už tas sritis buvo atsakingos šios Komisijos tarnybos: XII, XIII.D ir XXII generaliniai direktoratai (GD) bei JTC.

6. Komisija savo É. Cresson pareikštą kaltinimą favoritizmu, kai ši ėjo pareigas Komisijoje, grindžia informacija apie du É. Cresson pažįstamus, René Berthelot ir Timm Riedinger.

A — *Medžiaga apie René Berthelot*

7. Netrukus po paskyrimo É. Cresson išreiškė pageidavimą įdarbinti R. Berthelot asmeniniu patarėju. R. Berthelot, pagal išsilavinimą dantų gydytojas, tuo metu gyveno netoli Châtellerault, Prancūzijos miesto, kurio merė buvo É. Cresson. Atsižvelgęs į tai, kad R. Berthelot buvo 66 metai ir kad É. Cresson kabinetas jau buvo suformuotas, É. Cresson kabineto vedėjas („chef de cabinet") pranešė jai nematąs jokių galimybių, kad Komisija įdarbintų minėtą asmenį. Nepaisant to, po kelių mėnesių É. Cresson prašymu R. Berthelot buvo pasiūlyta nuo 1995 m. rugsėjo 1 d. pradiniam šešių mėnesių laikotarpiui įsidarbinti kviestiniu mokslininku XII DG. Nors pagal pareigas kviestinis mokslininkas turi dirbti viename iš moksliniais tyrimais užsiimančių Komisijos centrų ar tarnybų, paaiškėjo, kad R. Berthelot dirbo tik kaip É. Cresson asmeninis patarėjas. Galiausiai pradinis šešių mėnesių laikotarpis buvo pratęstas iki 1997 m. vasario mėn. pabaigos.

8. 1996 m. balandžio mėn. pabaigoje, pritaikius kviestiniams mokslininkams galiojančią kelių išmokų sutapimo vengimo taisyklę, R. Berthelot atlyginimas buvo sumažintas, atsižvelgus į Prancūzijoje jo gaunamą pensiją. Netrukus po to, kai buvo pritaikyta ši priemonė, É. Cresson asmeniniu prašymu R. Berthelot vardu buvo išleista ir Komisijos administracinėms tarnyboms išsiųsta trylika įsakymų dėl šio asmens komandiruočių į Châtellerault miestą. Šiuose įsakymuose buvo paminėtos komandiruotės, į kurias tariamai buvo vykta laikotarpiu nuo 1996 m. gegužės 23 d. iki birželio 21 dienos. Šiuo pagrindu R. Berthelot buvo pervesta 6 930 EUR suma. Nuo 1996 m. rugsėjo 1 d. R. Berthelot buvo perkeltas į aukštesnės kategorijos kviestinių mokslininkų grupę ir dėl to jo atlyginimas labai padidėjo (apytikriai 1 000 EUR). Šis padidėjimas daugiau nei kompensavo atlyginimo dalį, prarastą pritaikius kelių išmokų sutapimo vengimo priemonę.

9. Pasibaigus R. Berthelot sutarčiai su XII GD jam buvo pasiūlyta pasirašyti naują kviestinio mokslininko sutartį vieneriems metams, šį kartą darbui JTC. Pasirašius šią sutartį R. Berthelot darbas Komisijoje buvo pratęstas iki dvejų su puse metų, nepaisant to, kad kviestiniai mokslininkai įdarbinami ilgiausiai 24 mėnesių laikotarpiui.

10. 1997 m. spalio 2 d. Komisijos finansinės kontrolės tarnyba paprašė pateikti veiklos ataskaitas, kurias R. Berthelot turėjo pateikti pasibaigus jo pirmajai sutarčiai. Šiai tarnybai išsiųstos ataskaitos buvo ypač glaustos. Iš esmės jose buvo keliolika skirtingų autorių raštų, kuriuos É. Cresson kabinetas sujungė į vieną rinkinį.

11. 1997 m. gruodžio 11 d. R. Berthelot dėl su sveikata susijusių priežasčių kreipėsi dėl jo pasirašytos sutarties nutraukimo nuo 1997 m. gruodžio 31 dienos. Šis prašymas buvo patenkintas. Vėliau É. Cresson kreipėsi į savo kabineto vedėją su prašymu surasti išeitį, kaip pratęsti sutartinius santykius su R. Berthelot nuo 1998 m. sausio 1 dienos. Pasiūlyta išeitis paskirti R. Berthelot ypatinguoju patarėju. Tačiau jis atsisakė šio pasiūlymo.

12. R. Berthelot mirė 2000 m. kovo 2 dieną.

B — *Medžiaga apie Timm Riedinger*

13. 1995 m. É. Cresson kuruojamos Komisijos tarnybos pasiūlė verslo teisės advokatui T. Riedinger pasirašyti tris sutartis. Bent dvi iš šių sutarčių buvo pasiūlytos aiškiu É. Cresson prašymu.

14. Minėtos sutartys buvo dėl šių trijų dalykų: 1) Centrinės Europos ir Europos bendrijos tyrinėjimų centrų tinklo sukūrimo galimumo analizė, 2) É. Cresson lydėjimas oficialaus vizito į Pietų Afriką 1995 m. gegužės 13–16 d. metu ir ataskaitos parengimas ir 3) Europos lyginamosios teisės instituto sukūrimo galimumo išankstinis tyrimas.

15. Nors buvo rezervuotos su šiomis trimis sutartimis susijusios būtinos biudžeto lėšos, nė viena sutartis nebuvo įvykdyta ir jokie pinigai T. Riedinger pagal jas nebuvo išmokėti.

IV — Procedūra

A — *Išankstiniai tyrimai*

16. Prieš Komisijai pareiškiant ieškinį Teisingumo Teisme pagal EB 213 straipsnį įvairios įstaigos atliko su R. Berthelot ir T. Riedinger susijusių duomenų tyrimus. Komisijos ieškinys yra pagrįstas šių tyrimų išvadomis.

17. Pirmąjį tyrimą atliko Europos Parlamento iniciatyva sukurtas Nepriklausomų ekspertų komitetas. Jam buvo patikėta užduotis parengti pirminę ataskaitą, „kuria būtų siekiama nustatyti, kiek Komisija, kaip kolegiali institucija, arba vienas ar keli atskiri jos nariai yra atsakingi už parlamentinėse diskusijose ar per šias diskusijas išsakytuose kaltinimuose paminėtus neseniai įvykusius sukčiavimo, netinkamo administravimo ar nepotizmo

atvejus". Savo 1999 m. kovo 15 d. ataskaitoje[4] šis komitetas dėl medžiagos apie R. Berthelot padarė išvadą, kad „tai yra akivaizdus favoritizmo atvejis. Asmuo, kurio kvalifikacija neatitiko įvairių reikalavimų, taikomų pareigoms, kurioms jis buvo įdarbintas, nepaisant to buvo įdarbintas. Atliktas darbas turėjo akivaizdžių trūkumų, kalbant apie apimtį, kokybę ir svarbą. Bendrija negavo atitinkamos kokybės už sumokėtus pinigus"[5].

18. Po Nepriklausomų ekspertų komiteto ataskaitos Komisija, pradėjusi kadenciją 1999 m. rugsėjo 9 d., nusprendė pradėti reformų procesą, skirtą užkirsti kelią minėto komiteto sukritikuotiems veiksmams ir patobulinti savo vidaus administracines ir finansines procedūras. Šiame kontekste OLAF (Europos kovos su sukčiavimu tarnyba) atliko savo tyrimą ir jį užbaigusi 1999 m. lapkričio 23 d. parengė ataskaitą. Po šių įvykių kai kuriems Komisijos pareigūnams ir tarnautojams buvo iškeltos drausmės bylos.

19. 2001 m. vasario 20 d. Komisija nusprendė pradėti R. Berthelot be pagrindo išmokėtų sumų išieškojimo procedūrą. Ši procedūra susijusi su jo įpėdiniais.

4 — Nepriklausomų ekspertų komitetas. Pirmoji ataskaita dėl kaltinimų sukčiavimu, netinkamu administravimu ir nepotizmu Europos Komisijoje

5 — Ataskaitos 8.1.35 punktas.

20. Kitą tyrimą T. Riedinger byloje atliko DG ADMIN, o vėliau, po jos įsteigimo 2002 m. vasario 19 d. – IDOC (Komisijos tyrimų ir drausmės tarnyba). Ji taip pat atliko du papildomus tyrimus dėl R. Berthelot atvejo, iš kurių vienas buvo susijęs su XII DG vaidmeniu, o kitas – su JTC dalyvavimu. Atliekant šiuos tyrimus buvo surengta daug apklausų. Kompetentingos tarnybos ir už vidaus reformas atsakingas Komisijos narys N. Kinnock pakvietė É. Cresson išsakyti savo nuomonę. Tačiau É. Cresson pageidavo pateikti savo atsakymus raštu. 2001 m. rugpjūčio 8 d. buvo užbaigta ataskaita dėl T. Riedinger. IDOC ataskaita, kurioje buvo nagrinėtas tik R. Berthelot atvejis, buvo pateikta 2002 m. vasario 22 dieną.

B — *Procedūra Komisijoje dėl É. Cresson*

21. 2003 m. sausio 21 d. Komisijos narių kolegija, svarstydama galimybę iškelti bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį, nusprendė nusiųsti É. Cresson pranešimą apie kaltinimus („communication des griefs"). Šiame pranešime Komisija pabrėžė, kad R. Berthelot ir T. Riedinger atvejais É. Cresson savo veiksmais pažeidė su Komisijos nario pareigomis susijusius įsipareigojimus. Ji laikėsi nuomonės, kad É. Cresson elgesys abiem atvejais buvo nulemtas ne bendro intereso, o iš esmės noro parodyti

palankumą dviem savo pažįstamiems. Bet kuriuo atveju ji nesielgė apdairiai ir nepatikrino, ar abiem atvejais buvo laikytasi vidaus procedūrų. Todėl Komisija ją apkaltino su jos pareigomis susijusių įsipareigojimų pažeidimu tyčia arba bent jau dėl akivaizdaus aplaidumo.

22. Kad nepažeistų teisių į gynybą, Komisija taip pat nusprendė suteikti É. Cresson galimybę susipažinti su jos bylos medžiaga ir paraginti ją atsakyti į Komisijos pranešimą apie kaltinimus. Po to Komisija ir É. Cresson advokatas labai daug susirašinėjo dėl bylos masto ir dėl É. Cresson galimybės susipažinti su tam tikrais dokumentais.

23. É. Cresson 2003 m. rugsėjo 30 d. atsakė į pranešimą apie kaltinimus. Pirmiausia ji ginčija tai, kad EB 213 straipsnio 2 dalis yra tinkamas teisinis pagrindas pranešimui apie kaltinimus pateikti. Ji taip pat teigia, kad ši nuostata pažeidžia pagrindinę teisę į gynybą. Be to, ji tvirtina, kad šis straipsnis netaikomas faktams, kuriais ji yra kaltinama. Bet kuriuo atveju ji tvirtina, kad Komisijos kaltinimai yra nepagrįsti. Ji kritikuoja pranešime apie kaltinimus vartojamų favoritizmo ir akivaizdaus aplaidumo sąvokų netikslų apibrėžimą. Galiausiai ji reikalauja jai sumokėti 50 000 EUR už materialinę ir moralinę žalą, kurią ji patyrė dėl jai iškeltos drausmės bylos.

24. Komisija, atsižvelgusi į É. Cresson rašytines pastabas, nusprendė pakartoti savo siūlymą, kad ją tiesiogiai ir asmeniškai išklausytų Komisijos narių kolegija. É. Cresson nuomonė buvo išklausyta per 2004 m. birželio 30 d. posėdį.

25. Per 2004 m. liepos 19 d. posėdį Komisija nusprendė kreiptis į Teisingumo Teismą.

C — *Baudžiamoji byla Belgijoje*

26. Tuo pat metu, kai Komisijoje vyko tyrimai ir procedūra, Belgijos teisėsaugos institucijos atliko tyrimą baudžiamojoje byloje dėl medžiagos apie R. Berthelot. Ši byla buvo iškelta Europos Parlamento nariui pateikus skundą dėl keleto asmenų, įskaitant ir É. Cresson, įtariamų dalyvavimu įvairiuose neteisėtuose veiksmuose Komisijoje. Komisija įstojo į šią bylą kaip civilinis ieškovas.

27. Ikiteisminio tyrimo teisėjas („juge d'instruction") svarstė, ar É. Cresson galėjo būti patraukta baudžiamojon atsakomybėn pagal šiuos epizodus:

— R. Berthelot įdarbinimas kaip kviestinio mokslininko pažeidžiant Komisijos vidaus taisykles, manant, kad tai gali būti vertinama kaip dokumentų klastojimas, suklastotų dokumentų panaudojimas ar piktnaudžiavimas tarnybine padėtimi viešojoje tarnyboje („faux, usage de faux et prise d'intérêt"),

— R. Berthelot apsilankymo pabaigos ataskaitos – dokumentų klastojimas, suklastotų dokumentų panaudojimas, sukčiavimas,

— R. Berthelot komandiruočių įsakymai ir sąskaitos („décomptes de mission") – dokumentų klastojimas, suklastotų dokumentų panaudojimas, sukčiavimas.

28. Tačiau kitame šio proceso etape prokuroras nusprendė panaikinti kaltinimus pagal pirmąjį epizodą todėl, kad įdarbinimas neprieštaravo Bendrijos taisyklėms. Kaltinimai pagal antrąjį epizodą taip pat buvo atmesti, nes jie nebuvo skirti É. Cresson. Iš pradžių kaltinimai pagal trečiąjį epizodą buvo palaikyti, bet galiausiai taip pat buvo panaikinti.

29. 2004 m. birželio 30 d. Nutartimi Briuselio *Chambre du conseil du Tribunal de première instance* nusprendė, kad nėra pagrindo toliau nagrinėti kaltinamiesiems iškeltą baudžiamąją bylą („non-lieu"). Konkrečiai dėl É. Cresson šis teismas pažymėjo, kad nėra įrodymų, jog ji žinojo apie byloje nurodytus faktus.

D — *Procesas Teisingumo Teisme*

30. Komisijos ieškinys buvo užregistruotas 2004 m. spalio 7 dieną.

31. Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— nuspręsti, kad É. Cresson pažeidė pagal EB 213 straipsnį jai tenkančius įsipareigojimus,

— atimti iš É. Cresson visą ar dalį teisės į pensiją ir (ar) visas kitas su šia teise susijusias ar ją pakeičiančias išmokas, ir palikti pačiam Teisingumo Teismui nuspręsti dėl tokio teisių atėmimo masto ir trukmės,

— priteisti iš É. Cresson bylinėjimosi išlaidas.

33. 2005 m. birželio 2 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi pagal Procedūros reglamento 93 straipsnio 7 dalį Prancūzijos Respublikai buvo leista įstoti į bylą É. Cresson pusėje vykstant žodinei proceso daliai.

32. É. Cresson Teisingumo Teismo prašo:

34. 2005 m. rugsėjo 9 d. Teisingumo Teismo nutartimi É. Cresson prašymas nurodyti Komisijai suteikti galimybę susipažinti su tam tikrais dokumentais, susijusiais su Komisijos sprendimu iškelti jai bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį, buvo atmestas.

— pirmiausia pripažinti Komisijos pareikštą ieškinį nepriimtinu,

35. Per 2005 m. lapkričio 9 d. posėdį Komisija, É. Cresson ir Prancūzijos Respublika pateikė savo žodines pastabas.

— nepatenkinus pirmojo reikalavimo, atmesti šį ieškinį kaip neteisėtą ir nepagrįstą,

V — Šalių pastabos

— nurodyti Komisijai pateikti išsamią ataskaitą apie pasitarimus, po kurių buvo priimtas 2004 m. liepos 19 d. Sprendimas kreiptis į Teisingumo Teismą, o taip pat kitus dokumentus, kurių atsakovė reikalavo savo pradiniame ir galutiniame prašymuose, pateiktuose atitinkamai 2004 m. balandžio 26 d. ir spalio 5 dieną,

A — *Komisija*

1. Dėl EB 213 straipsnio

— priteisti iš Komisijos visas bylinėjimosi išlaidas.

36. Komisija aiškina, kad EB 231 straipsnio 2 dalimi pagrįstas ieškinys (buvusiam/-iai)

Komisijos nariui/-ei leidžia manyti, kad jis ar ji savo veiksmais pažeidė su jo (jos) pareigomis susijusius įsipareigojimus tos Sutarties nuostatos prasme. Komisija mano, kad jai priklauso apibrėžti šių įsipareigojimų turinį ir mastą, kurių teisminę kontrolę atlieka Teisingumo Teismas. Jos nuomone, Komisijos narys pažeidžia šiuos įsipareigojimus, jeigu jis neveikia bendrojo intereso labui ar vadovaujasi asmeniniais, privačiais ar finansiniais interesais.

37. Atsižvelgiant į tokį aiškinimą, favoritizmas prieštarauja tiek bendrajam interesui, tiek Komisijos nario pareigoms būdingoms ypatybėms – sąžiningumui ir apdairumui. Komisija apibrėžia favoritizmą kaip veiksmą ar požiūrį, kuris prieštarauja bendrajam interesui ir viešosios tarnybos sąžiningumo principui ir kurį sudaro pranašumo suteikimas asmeniui (dažnai jį įdarbinant), to nusipelniusiam ar neturinčiam reikiamos kompetencijos arba kurio nuopelnų akivaizdžiai nepakanka siūlomoms pareigoms užimti, arba jeigu pranašumas suteiktas neatsižvelgus į atitinkamas pareigas ir todėl, kad šis asmuo yra draugas ar bet koks kitas asmuo, kuriam siekiama atsilyginti.

38. Komisija pažymi, kad tam tikrais atvejais Komisijos nariai turi plačią diskreciją, ypač jų kabinetų formavimo srityje. Tačiau be to, jie turi laikytis galiojančių Bendrijos taisyklių dėl įdarbinimo ir privalo ypač atidžiai patikrinti, kad sprendimai šioje srityje būtų priimami bendrojo intereso sumetimais ir pagal galiojančias taisykles. Ši pareiga taikoma visais administraciniais etapais po asmens įdarbinimo, pavyzdžiui, pratęsiant sutartį arba paaukštinant pareigas.

2. Atsakymas į É. Cresson atsakymą į pranešimą apie kaltinimus

39. Savo ieškinyje Komisija pateikia savo atsakymą į É. Cresson atsakymą į pranešimą apie jai pareikštus kaltinimus.

40. É. Cresson ginčija tai, kad Komisijos ieškinys gali būti grindžiamas EB 213 straipsniu, ir teigia, kad šioje nuostatoje nustatyta procedūra niekaip nesusijusi su jai pareikštais kaltinimais. Ši procedūra taip pat neužtikrina veiksmingos teisės į teisminę gynybą. Komisija, priešingai, teigia, kad EB 213 straipsnis yra tinkamas jos ieškinio teisinis pagrindas. Šią procedūrą galima palyginti su nacionalinėse konstitucijose įtvirtintomis procedūromis dėl piktnaudžiavimo viešąja tarnyba. Jose numatyta galimybė tiesiogiai kreiptis į aukščiausios grandies valstybės teismą būtent siekiant suteikti papildomų garantijų. Komisijos narių elgesį ir veiksmus reglamentuoja specialios nuosta-

tos. Jiems netaikomos Bendrijos pareigūnams galiojančios drausmės taisyklės. Komisija nemano, kad EB 213 straipsniu nepaisoma teisės į veiksmingą teisminę gynybą. EB 213 straipsnio 2 dalis susijusi su visais Komisijos nariams priskiriamais įsipareigojimais, o ne tik su šioje nuostatoje paminėtais pavyzdžiais.

41. Dėl É. Cresson prieštaravimo, kad IDOC ataskaitos negali būti pagrindas pranešimui apie kaltinimus dėl IDOC kompetencijos stokos, Komisija pažymi, kad administraciniai tyrimai buvo pradėti dar iki ši tarnyba buvo įsteigta. Pranešimas apie kaltinimus buvo grindžiamas ir šiais tyrimais, ir IDOC bei OLAF ataskaitomis. Bet kuriuo atveju būtent Komisija, o ne IDOC nusiuntė É. Cresson pranešimą apie kaltinimus.

42. Komisija neigia, kad, kaip teigia É. Cresson, buvo pažeista šios teisė į gynybą. Dėl jos teisės, kad byla būtų iškelta per protingą terminą, Komisija pažymi, jog EB 213 straipsnyje nenustatytas joks terminas, o É. Cresson neįrodė, kad praėjęs laikas turėjo kokios nors įtakos jos teisei į gynybą. Komisija, pirmą kartą taikydama EB 213 straipsnį, privalėjo veikti apdairiai. Be to, negalima sakyti, kad EB 213 straipsnyje nustatyta procedūra nėra teisinga, nes ji reiškia, kad turi būti paisoma Teisingumo Teismo Statuto ir Procedūros reglamento taisyklių. Prieš sprendimą iškelti bylą Teisingumo Teisme nebuvo priimtas joks sprendimas, kuris pažeistų jos interesus. Procedūra neturėjo neigiamo poveikio É. Cresson teisei būti informuotai apie kaltinimo motyvus. Iš É. Cresson atsakymo į pranešimą apie kaltinimus yra aišku, kad ji turėjo visą informaciją apie Komisijos kaltinimus ir visas galimybes į juos reaguoti. Dėl tariamo Komisijos šališkumo ši pažymi, kad ne ji, o Teisingumo Teismas sprendžia, ar reikia paskirti sankciją. Galiausiai dėl jos teisės susipažinti su dokumentais pažeidimo Komisija pažymi, kad É. Cresson visą laiką buvo siūloma susipažinti su jos bylos medžiaga.

43. Kalbant apie sprendimo pasekmes Belgijoje nagrinėtoje baudžiamojoje byloje, Komisija pažymi, kad Pirmosios instancijos teismo teiginys „le pénal tient le disciplinaire en l'état" sprendime *François*[6] reiškia, kad drausmės bylos nagrinėjimas turi būti sustabdytas, iki bus išnagrinėta baudžiamoji byla. Bet kuriuo atveju šis principas turėtų būti taikomas ne Komisijai, o Teisingumo Teismui, nes būtent jis šiame kontekste yra drausmės įstaiga. Komisija sutinka su tuo, kad drausmės įstaigoms yra privalomos baudžiamąją bylą nagrinėjusio teismo konstatuotos faktinės aplinkybės. Tačiau tai negelbėja É. Cresson, nes sprendimas baudžiamojoje byloje nesusijęs su šioje byloje

6 — 2004 m. birželio 10 d. Sprendimas (T-307/01, Rink. p. II-1669).

nagrinėjamais faktais, t. y. favoritizmu, parodytu įdarbinant R. Berthelot ir pratęsiant su juo sutartį, bei veiksmais, kurių buvo imtasi siekiant parodyti palankumą T. Riedinger. Todėl sprendimas nutraukti É. Cresson iškeltą baudžiamąją bylą nėra teisinė kliūtis pareikšti šį drausmės ieškinį.

44. Komisija ginčija É. Cresson argumentą dėl galimybės taikyti *de minimis* taisyklę susijusioms sumoms. Šis argumentas, jeigu jis apskritai yra teisėtas, susijęs su Komisijos ieškinio esme, o ne su jo priimtinumu.

45. É. Cresson teigia, kad Komisijoje vykstant tyrimams buvo padaryta daug procedūrinių pažeidimų. Ji tvirtina, kad buvo pažeistas sprendimas, kuriuo įsteigiama IDOC, kad IDOC pasikėsino į OLAF priskirtą sritį, kad IDOC ataskaitos buvo neišsamios, kad kelios drausmės procedūros buvo vykdomos vienu metu ir kad su T. Riedinger susijusi problema buvo sprendžiama atsižvelgiant į R. Berthelot duomenis. Komisija atsikerta, kad É. Cresson nenurodo, kokios įtakos šie tariami pažeidimai turėjo jos teisei į gynybą. Be to, dėl É. Cresson pastabų dėl OLAF atlikto tyrimo Komisija pažymi, kad ši tarnyba turi bendrus įgaliojimus tirti įtarimo sukčiavimu atvejus ir kad jai nebuvo būtina suteikti specialių įgaliojimų kiekvienu procedūros etapu. Komisija taip pat neprivalėjo informuoti É. Cresson apie savo ryšius su OLAF. Taip pat nebuvo būtina pasirašyti tam tikrų posėdžių apibendrintų ataskaitų. Galiausiai Komisija neįžvelgia Nepriklausomų ekspertų komiteto ataskaitos tariamo neteisėtumo klausimo svarbos, nes jos ieškinys grindžiamas jos pačios atliktu faktų tyrimu.

46. Dėl É. Cresson reikalaujamo žalos atlyginimo Komisija nesupranta, kaip bylos pagal EB 213 straipsnį iškėlimas gali reikšti neteisėtus veiksmus, nebent susijęs sprendimas būtų priimtas piktnaudžiaujant įgaliojimais arba būtų nepagrįstas, pavyzdžiui, nepateikus reikšmingos bylos medžiagos.

3. Medžiaga apie R. Bertholet ir T. Riedinger

47. Pagrindiniai faktai, kuriais remiasi Komisija, jau buvo apibendrinti šios išvados III skyriuje. Užuot kartojus juos čia, pakanka pažymėti, kad Komisija teigia, jog abiejose bylose kartu yra įrodymų, kad É. Cresson asmeniškai įsikišo šių dviejų jos pažįstamų naudai. Nors, kalbant formaliai, veiksmų ėmėsi susijusi tarnyba arba jos kabinetas, reikia daryti išvadą, kad atitinkami sprendi-

mai gali būti priskirti É. Cresson. Komisija laikosi nuomonės, kad É. Cresson elgesys yra šiurkštus jos įsipareigojimų pagal EB 213 straipsnio 2 dalį pažeidimas, padarytas tyčia arba bent jau dėl akivaizdaus aplaidumo.

B — *É. Cresson*

1. Bendros pastabos

49. Pirmiausia É. Cresson skundžiasi, kad prieš ją buvo panaudota tikra karo mašina, nes ji turėjo pasiaiškinti Europos Parlamento Biudžeto kontrolės komitete (COCOBU), vėliau dėl jos iš eilės tyrimus pradėjo OLAF, IDOC ir DG ADMIN. Visos šios priemonės visiškai neproporcingos tiems faktams, kuriais ji yra kaltinama. Tai neabejotinai gali paaiškinti visa su šia byla susijusi situacija, dėl kurios kolektyviai atsistatydino J. Santer pirmininkaujama Komisija. Toliau ji teigia, kad šią bylą paskatino laikraštyje išspausdintas Belgijos žurnalisto, nuteisto už kelis nusikaltimus Belgijoje ir Prancūzijoje, straipsnis. Po to buvęs Komisijos pareigūnas P. Van Buitenen, siekdamas atskleisti tariamus sukčiavimo atvejus, kurie prieštaravo Bendrijos interesams, nusiuntė medžiagą Belgijos teisėsaugos institucijoms, Nepriklausomų ekspertų komitetui, OLAF ir spaudai. 1999 m. birželio mėn. Belgijos ikiteisminio tyrimo teisėjas ėmėsi nagrinėti bylą ir gavo sutikimą dėl É. Cresson imuniteto panaikinimo.

4. Sankcija

48. Komisija prašo Teisingumo Teismo paskirti sankciją, tačiau jos dydį palieka nustatyti pačiam Teisingumo Teismui. Tokia sankcija galėtų būti visos arba dalies teisės į pensiją ar kitas išmokas atėmimas. Komisija mano, kad sankcija turėtų būti paskirta atsižvelgiant į proporcingumo principą. Šiuo atžvilgiu ji siūlo vadovautis Pareigūnų tarnybos nuostatų IX priedo 10 straipsnyje nurodytais veiksniais. Šioje byloje Komisija mano, kad nusižengimas buvo šiurkštus, nes buvo pažeista etikos taisyklė ir taip pakirstas pasitikėjimas É. Cresson, nors ji jau ir nėra Komisijos narė; kad ji visiškai suvokė, jog jos veiksmai reiškė favoritizmą; kad yra įtikinamų požymių, jog bent kai kurie É. Cresson veiksmai buvo tyčiniai.

50. Dėl baudžiamosios bylos Belgijoje É. Cresson pažymi, kad per penkerių metų laikotarpį ikiteisminio tyrimo teisėjas ją apklausė tik kartą. Ji pažymi, kad Komisija atsiuntė pranešimą apie kaltinimus būtent tuo metu, kai ji iš spaudos sužinojo apie jai

pareikštus kaltinimus. Tai rodo glaudų drausmės bylos ir baudžiamosios bylos ryšį. É. Cresson pabrėžia, kad galiausiai jai pareikšti kaltinimai buvo panaikinti ir kad procesas buvo užbaigtas sprendimu nutraukti baudžiamąją bylą („non-lieu"). Be to, Komisija šio sprendimo neskundė.

51. Kalbant apie procedūrą Komisijoje, ji sužinojo apie tai, kad Komisija apkaltino ją favoritizmu ir kad tai yra šiurkštus jos, kaip Komisijos narės, įsipareigojimų pažeidimas, praėjus tik trejiems metams po J. Santer Komisijos atsistatydinimo. Šią procedūrą taip pat kritikavo É. Cresson advokatas dėl reagavimo į pažeidimą terminų, Komisijos nepriklausomumo, pagrindinių teisių paisymo ir aiškiai apibrėžtų procedūrinių pagrindų šiam klausimui spręsti nebuvimo. É. Cresson taip pat pažymi, kad Komisijos generalinis sekretorius vienu momentu buvo iškėlęs klausimą dėl baudžiamosios ir drausmės bylų koordinavimo. É. Cresson mano, kad, atsižvelgiant į proceso organizavimo būdą ir ypač į tai, kad Komisijos narių kolegijos posėdyje É. Cresson nebuvo užduota jokių klausimų, Komisija rodė akivaizdų ketinimą perduoti bylą Teisingumo Teismui.

2. Teisiniai argumentai

a) Nepriimtinumas

52. É. Cresson teigia, kad, atsižvelgiant į EB 213 straipsnio tikslą leisti Komisijos nariams skirti griežtas sankcijas, patį straipsnį reikia aiškinti griežtai. Ji primena, jog EB 213 straipsnio 2 dalies pirmojoje ir antrojoje pastraipose nustatyta, kad „Bendrijos bendram interesui Komisijos nariai, eidami savo pareigas, yra visiškai nepriklausomi". Jeigu jie nevykdo šios pareigos, tuomet taikomos EB 216 straipsnio nuostatos. Ir priešingai, 213 straipsnio 2 dalies trečioji pastraipa taikoma tuo atveju, kai Komisijos narys, sutikdamas imtis išorinės veiklos, kai jis vis dar eina pareigas Komisijoje, arba pasibaigus jo įgaliojimams, elgiasi nesąžiningai ir neapdairiai. Tokiu atveju skiriama sankcija gali būti atstatydinimas pagal EB 213 straipsnio 2 dalį arba teisės į pensiją ar kitas išmokas atėmimas. Kadangi É. Cresson nėra kaltinama pažeidusi savo pareigas dėl išorinės veiklos, jai netaikomos 213 straipsnio 2 dalies trečiosios pastraipos nuostatos. Be EB 213 straipsnio 2 dalies, nėra kitos teisiškai privalomos nuostatos, kuria galėtų būti pasiremta prieš É. Cresson. Komisijos narių elgesio kodeksas buvo priimtas jau įvykus bylos faktinėms aplinkybėms, be to, jame nėra jokio įpareigojimo, kuris turėtų reikšmės faktams, kuriais kaltinama É. Cresson. É. Cresson vėlgi remiasi tuo, kad nėra rašytinių procedūros taisyklių, kurios šiame kontekste užtikrintų teisę į

gynybą, ir todėl Komisijos ieškinys yra neteisėtas. Todėl EB 213 straipsnio 2 dalis negali būti 2004 m. liepos 19 d. Komisijos sprendimo kreiptis į Teisingumo Teismą teisiniu pagrindas.

53. É. Cresson tvirtina, kad nuo to momento, kai Komisija įstojo į baudžiamąją bylą kaip civilinis ieškovas, taikomas principas „baudžiamoji byla sustabdo tais pačiais faktais pagrįstos drausmės bylos nagrinėjimą" („le pénal tient le disciplinaire en l'état"). Kai abiejų bylų faktinės aplinkybės yra vienodos, drausmės byla netenka *raison d'être*, jeigu baudžiamojoje byloje tie patys kaltinimai atmetami. É. Cresson pažymi, kad nors Belgijos prokurorė iš pradžių palaikė kaltinimą dėl R. Berthelot komandiruočių, vėliau ji padarė išvadą, jog nėra pagrindo traukti É. Cresson atsakomybėn. Kadangi faktinės aplinkybės, kuriais grindžiami kaltinimai, abiejuose procesuose yra vienodi, nepaisant jų teisinio kvalifikavimo, šis ieškinys neturi prasmės ir turėtų būti laikomas nepriimtinu. Dėl sprendimo baudžiamojoje byloje Komisijos ieškinys neteko dalyko.

54. Vienintelis Belgijos prokurorės nagrinėtas kaltinimas buvo susijęs su suklastotais komandiruočių įsakymais 6 930 eurų sumai. Be to, kad prokurorė nusprendė, jog šis kaltinimas negali būti inkriminuotas É. Cresson, ši suma turėtų būti laikoma palyginti labai kuklia ir jai turėtų būti taikomas *de minimis non curat praetor* principas.

55. Dėl šių įvairių priežasčių Komisijos ieškinys turi būti atmestas kaip nepriimtinas.

b) Dėl esmės

56. Jeigu nebūtų patenkintas pirmasis reikalavimas, É. Cresson teigia, kad jai pareikšti kaltinimai yra nepagrįsti.

57. R. Berthelot buvo įdarbintas pagal galiojančias taisykles kaip É. Cresson asmeninis patarėjas. Kadangi administracija manė, kad kviestinio mokslininko statusas iš esmės yra tinkamiausias, É. Cresson niekada nekėlė klausimo dėl tokio R. Berthelot statuso. Jo kvalifikacija nebuvo prastesnė nei kitų kviestinių mokslininkų. Jis dirbo veiksmingai ir lydėjo É. Cresson į komandiruotes. Darbo sutartį nutraukė jis pats dėl sveikatos priežasčių. Klausimas dėl apsilankymo pabaigos ataskaitos iškilo jam jau atsistatydinus. Iki tol jis nebuvo keliamas. R. Berthelot parengė ataskaitą remdamasis atmintinėmis. Būtų šmeižikiška teigti, kad ne jis pats parengė šią ataskaitą. Dėl komandiruočių įsakymų É. Cresson remiasi Belgijos prokuratūros konstatuotais faktais.

58. É. Cresson mano, kad medžiagoje apie T. Riedinger nėra jokios reikšmingos informacijos. Visomis trimis jam pasiūlytomis sutartimis buvo siekiama bendro intereso ir T. Riedinger dirbo be jokio atlygio. Šis kaltinimas dėl sąžiningumo stokos pirmą kartą buvo pareikštas Komisijos ieškinyje ir yra nepagrįstas. Atrodytų, kad É. Cresson kaltinama nesąžiningumu todėl, kad pasiūlė sudaryti dvi sutartis, pagal kurias nebuvo parengta nei ataskaitos, nei tyrimo ir pagal kurias T. Riedinger negavo jokio užmokesčio.

59. Papildomai É. Cresson tvirtina, kad buvo padaryta daug šiurkščių procedūrinių pažeidimų.

60. É. Cresson pažymi, pirma, kad personalo ir administracijos generalinis direktorius, kaip Paskyrimų tarnyba, remdamasis IDOC ataskaita, administracinį tyrimą pradėjo neteisėtai, nes tokį tyrimą turėjo inicijuoti Komisijos narių kolegija.

61. Antra, tuo pačiu klausimu É. Cresson teigia, kad Komisija per procedūrą, po kurios buvo pareikštas šis ieškinys Teisingumo Teismui, pažeidė pagrindines teises ir principus. Pirma, tai, kad procedūra buvo pradėta 2003 metais, t. y. praėjus septyneriems metams nuo faktinių aplinkybių atsiradimo dienos, yra nepriimtina, atsižvelgiant į tai, kad ataskaitos, kuriomis Komisija remiasi, buvo prieinamos jau ilgą laiką ir kad byla yra nesudėtinga. Antra, nors Komisija (neteisingai) tvirtina nesanti drausmės sergėtoja, ji atlieka įvairias procedūrines užduotis, kurias turėtų vykdyti skirtingi subjektai. Trečia, Komisija pasidavė Europos Parlamento spaudimui, ir todėl jos negalima laikyti nešališka. Ketvirta, vidaus procedūros metu buvo padaryta įvairių procedūrinių pažeidimų, be kita ko, susijusių su IDOC vaidmeniu, procedūrų dėl R. Berthelot bylos sutapimu ir neproporcingų terminų nustatymu.

62. Tačiau svarbiausia procedūrinė problema yra ta, kad, skirtingai nei Bendrijos pareigūnai ir kiti tarnautojai, É. Cresson neturi galimybės pateikti apeliacinio skundo, jeigu Teisingumo Teismas priimtų jai nepalankų sprendimą ir skirtų sankciją. Drausmės bylose Komisijos nariams suteikiama mažiau garantijų ir teisminės apsaugos nei Bendrijos pareigūnams. Ji mano, kad tai pažeidžia jos pagrindines teises. Valstybių narių ministrų teisė į gynybą šiuo požiūriu yra labiau ginama.

63. É. Cresson pabrėžia didelius požiūrio į pareigūnus ir Komisijos narius skirtumus drausmės bylose. Komisijos nariams sutei-

kiama mažiau garantijų ir nesuteikiama veiksmingos teisminės apsaugos. Ji mano, kad tai pažeidžia jos pagrindines teises.

64. É. Cresson pripažįsta, kad negalima reikalauti žalos atlyginimo pareiškus priešieškinį. Tačiau ji nori pabrėžti tą žalą, kurią ji patyrė dėl Komisijos požiūrio, kurį ji vadina perdėtu ir persekiojamojo pobūdžio. Ji prašo, kad Teisingumo Teismas priteistų iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

C — *Prancūzijos Respublikos pozicija*

65. Prancūzijos Respublika sutinka su É. Cresson, kad EB 213 straipsnio 2 dalis nėra tinkamas pagrindas pareikšti jai ieškinį tiek materialiniu, tiek laiko požiūriu. Ji pažymi, kad ši procedūra papildo Komisijos kolektyvinės politinės atsakomybės mechanizmą, kuris jau buvo įgyvendintas atsistatydinus J. Santer Komisijai. Kolektyviai atsistatydinusi Komisija išreiškė nuomonę, kad ji yra kolektyviai atsakinga už tuo metu konstatuotus neteisėtus veiksmus. Todėl dėl atskirų jos narių nebuvo imtasi jokių veiksmų.

66. Prancūzijos Respublika pritaria É. Cresson nuomonei, kad dėl sprendimo nutraukti baudžiamąją bylą Belgijoje drausmės byla netenka pagrindo, ir šiuo klausimu remiasi tame procese prokurorės padarytomis išvadomis. Komisijos pozicija, kad Belgijoje vykęs procesas nebuvo susijęs su favoritizmu, yra neaiški. Ar ji mano, kad skiriasi teisinis kvalifikavimas, ar pačios faktinės aplinkybės? Bet kuriuo atveju Belgijos teismas padarė aiškią išvadą, kad faktai nebuvo įrodyti arba kad jie negalėjo būti priskirti É. Cresson. Jis taip pat nustatė, kad R. Berthelot buvo įdarbintas nepažeidus Bendrijos taisyklių. Komisijos kaltinimai favoritizmu prieštarauja Belgijos teismo konstatuotiems faktams.

67. Šiomis aplinkybėmis Prancūzijos vyriausybė mano, kad būtų neproporcinga skirti sankciją pagal EB 213 straipsnio 2 dalį. Tokios sankcijos paskyrimas reiškia, kad yra padarytas šiurkštus pareigos pažeidimas. Ji pažymi, kad teisės į pensiją atėmimo sankcija Bendrijos pareigūnui buvo paskirta tik vieną kartą per 50 metų ir kad Bendrijos pareigūno pensijos dydis ta sankcija buvo sumažintas 35 %, ir pati byla buvo susijusi su korupcija.[7] Sankcija taip pat būtų neproporcinga dėl to, kad nuo bylai svarbių faktų atsiradimo dienos praėjo aštuoneri metai. Šiame kontekste ji nurodo, kad ieškinys buvusiam

7 — 2002 m. gegužės 30 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Onidi prieš Komisiją* (T-197/00, Rink. VT, p. I-A-69 ir II-325).

Komisijos nariui M. Bangemann buvo pareikštas labai greitai. É. Cresson byla neturėtų būti nagrinėjama neatsižvelgus į Komisijoje tuo metu nusistovėjusią praktiką. Komisija nesiėmė jokių veiksmų dėl É. Cresson jai einant pareigas. Būtų neproporcinga ją bausti už veiksmus, kuriais buvo apkaltinta visa Komisija.

VI— Bendros pastabos dėl EB 213 straipsnio 2 dalies

68. Nors šioje byloje pateiktais argumentais pagrindinis dėmesys skiriamas É. Cresson pareikštiems kaltinimams ir EB 213 straipsnio 2 dalies tiksliai prasmei ir paskirčiai, byloje iškyla didesnės konstitucinės svarbos Europos Sąjungai ir jos institucijoms klausimų. Ši byla susijusi su standartais, kurių privalo laikytis Bendrijos institucijose svarbias pareigas užimantys asmenys, ir jų atskaitomybės būdu tais atvejais, kai jie pažeidžia šiuos standartus. Tam, kad Bendrijos institucijos veiktų tinkamai, ypač svarbu, kad aukštas pareigas užimantys asmenys būtų laikomi ne tik kompetentingais profesine prasme, bet taip pat kad jų elgesys būtų nepriekaištingas. Šių asmenų asmeninės savybės tiesiogiai lemia visuomenės pasitikėjimą Bendrijos institucijomis, jų patikimumą ir todėl veiklos efektyvumą. Kaip teisingai Nepriklausomų ekspertų komitetas pabrėžė savo 1999 m. kovo 15 d. ataskaitoje, „aukštas pareigas užimantys asmenys gali turėti autoritetą ir įgyti pasitikėjimą, leidžiančius jiems vadovauti taip, kaip jie privalo tai daryti", tik tuo atveju, jeigu jie laikosi pagrindinių tinkamo elgesio standartų [8].

69. Tam, kad būtų galima įvertinti EB 213 straipsnio 2 dalies paskirtį Bendrijos konstitucinėje sistemoje ir šioje byloje vadovautis tinkamu požiūriu, svarbu pažymėti, jog kitoms Bendrijos institucijoms ir įstaigoms, kurios, vykdydamos joms patikėtus uždavinius, privalo būti visiškai nepriklausomos ir visiškai nešališkos, taikomos paralelinės nuostatos. Šiuo atžvilgiu aš remiuosi EB 195 straipsnio 2 dalimi dėl Europos ombudsmeno, EB 247 straipsnio 7 dalimi dėl Audito rūmų, Europos centrinių bankų sistemos ir Europos Centrinio Banko Statuto 11 straipsnio 4 dalimi dėl Europos Centrinio Banko Vykdomosios valdybos ir Teisingumo Teismo Statuto 6 ir 47 straipsniais atitinkamai dėl Teisingumo Teismo ir Pirmosios instancijos teismo.

70. Šioms institucijoms ir Komisijai bendra yra tai, kad, išskyrus Europos ombudsmeną, jos veikia kaip kolegialūs organai ir jų atskirų narių negalima atstatydinti iš pareigų dėl priežasčių, susijusių su šių organų funkcijų vykdymu. Kadangi šių institucijų nariai savo atitinkamose srityse užima aukščiausias pa-

8 — Ataskaitos 1.5.4 punktas.

reigas ir jiems netaikoma hierarchinė kontrolė, turi būti nustatyta speciali tvarka, siekiant užtikrinti, kad už bet kokį piktnaudžiavimą įgaliojimais būtų atitinkamai baudžiama. Šiai funkcijai būdinga tai, kad teisė skirti sankcijas suteikta tai institucijai, kurios nariu yra atitinkamas asmuo, arba kitai konstitucinėje sistemoje lygiavertį statusą turinčiai institucijai [9].

71. Užtikrindamos, kad viešojoje tarnyboje pareigas einantys asmenys, pažeidę būtinas asmeninio elgesio normas, dėl jų užimamų pareigų neišvengtų bet kokio nubaudimo, tokio pobūdžio procedūros suteikia pagrindinių garantijų, kad susijusios institucijos veikia pagal savo konstitucinę užduotį. Šiuo požiūriu vien tokios tvarkos buvimas atlieka prevencinę funkciją.

72. Taip pat reikia pabrėžti, kad šios konstitucinės tvarkos taikymas neužkerta kelio dėl viešojoje tarnyboje pareigas einančių asmenų to paties elgesio taikyti kitų korekcinio pobūdžio mechanizmų. Kitų mechanizmų taikymas taip pat nėra kliūtis taikyti konstitucinę procedūrą. Konkrečiai turiu omenyje politinės atskaitomybės ir baudžiamosios atsakomybės mechanizmus. Kalbant apie pirmąjį mechanizmą, Komisija yra atskaitinga Europos Parlamentui pagal EB 197 ir 201 straipsnius tik kaip kolegiali institucija. Parlamentas neturi galimybės nepritarti atskirų Komisijos narių elgesiui. Tačiau po Nicos sutartimi padarytų pakeitimų pagal EB 217 straipsnio 4 dalį atskiri Komisijos nariai privalo atsistatydinti, jeigu, gavęs Komisijos narių kolegijos pritarimą, to reikalauja Komisijos pirmininkas. Kalbant apie antrąjį mechanizmą, kai pagal nacionalinę teisę aptariamas elgesys yra laikomas nusikaltimu, atitinkamas viešojoje tarnyboje pareigas einantis asmuo gali būti patrauktas baudžiamojon atsakomybėn vienoje iš valstybių narių. Tokiu atveju turi būti panaikintas Komisijos nario imunitetas, kaip nustatyta 1965 m. balandžio 8 d. Protokolo dėl Europos Bendrijų privilegijų ir imunitetų 20 ir 18 straipsniuose taikant juos kartu. Kurį mechanizmą reikia taikyti, priklauso nuo pažeidimo pobūdžio ir nuo atitinkamų standartų pobūdžio. Visų šių mechanizmų tikslai skirtingi, todėl jie vienas kitam nepriešstarauja.

73. Komisijos atveju yra tiesioginis funkcinis ryšys tarp elgesio normų, kuriomis privalo vadovautis Komisijos nariai, ir jos vaidmens Bendrijos institucinėje sistemoje. Šiuo atžvilgiu svarbu pabrėžti, jog be to, kad Komisija yra Bendrijos vykdomosios valdžios institucija, ji vaidina ypač svarbų arbitro vaidmenį

9 — Panaši konstitucinė tvarka galioja valstybėse narėse aukštas pareigas viešojoje tarnyboje užimantiems asmenims, kurių negalima atstatydinti dėl sprendimų, kuriuos jie priima vykdydami savo funkcijas; be kita ko, tokia tvarka taikoma Vokietijos Federacinės Respublikos (Grundgesetz 61 straipsnio 2 dalis), Prancūzijos Respublikos (Constitution de la République Française 68 straipsnis) ir Italijos Respublikos (Costituzione de la Republica Italiana 90 straipsnis) prezidentams. Taip pat žr. Jungtinių Valstijų Konstitucijos II straipsnio 4 dalyje reglamentuotą apkaltos tvarką.

valstybių narių, prekybos, pramonės, o taip pat Bendrijos piliečių interesų suderinimo srityje, kai yra nustatomos Bendrijos politikos kryptys ir siūloma priimti Bendrijos teisės aktus. Tam tikrose srityse Komisijai taip pat tenka kvaziteisminis vaidmuo, pavyzdžiui, konkurencijos srityje arba pagal EB 226 ir 228 straipsnius užtikrinant, kad valstybės narės vykdytų įsipareigojimus pagal Bendrijos teisę. Komisija gali sėkmingai atlikti šiuos uždavinius tik tuo atveju, jei ji ir jos atskiri nariai veikia visiškai nešališkai ir nepriklausomai. Tik tokiomis aplinkybėmis ji turės galimybę įgyti kitų Bendrijos institucijų, valstybių narių ir visuomenės pasitikėjimą.

74. Todėl nuo Komisijos atliekamos funkcijos ir uždavinių neatskiriama tai, kad atskiri Komisijos nariai visą laiką privalo atitikti aukščiausius elgesio standartus, kad užtikrintų savo nepriklausomumą, nešališkumą ir sąžiningumą. Tai taikytina ne tik jų išorės veiklai, bet taip pat elgesiui Komisijoje, kai jie valdo tarnybas, už kurias yra atsakingi, ir palaiko ryšius su kitomis Komisijos vidaus tarnybomis. Vidaus darbo kultūra Komisijoje savaime yra lemiamas veiksnys užtikrinant Komisijos veiklos efektyvumą.

75. Bet koks atskirų Komisijos narių nesilaikymas šių standartų gali padaryti didelės žalos institucijos įvaizdžiui visuomenėje ir susilpninti pasitikėjimą institucija, o tai savo ruožtu sumažins jos veiklos efektyvumą. Įvykių, dėl kurių 1999 m. kolektyviai atsistatydino J. Santer Komisija, sukeltos pasekmės įrodo, kad tai nėra vien hipotetinis pastebėjimas.

76. Komisijos nariams tenkantys įsipareigojimai bendrai apibūdinti EB 213 straipsnio 2 dalyje. Iš šios nuostatos yra aišku, kad jie privalo vykdyti savo pareigas visiškai nepriklausomai ir dėl Bendrijos bendro intereso. Jie privalo susilaikyti nuo bet kokių su jų pareigomis nesuderinamų veiksmų. Pradėdami eiti pareigas, Komisijos nariai iškilmingai pasižada per savo kadenciją ir jai pasibaigus „gerbti su savo pareigomis susijusius įsipareigojimus, ypač savo pareigą sąžiningai ir apdairiai elgtis nustojus eiti šias pareigas, sutikdami eiti tam tikras skiriamąsias pareigas ar gauti tam tikrą naudą".

77. Ką konkrečiai reiškia EB 213 straipsnio 2 dalyje įtvirtinti įsipareigojimai, yra aiškinimo dalykas, ir, iš tiesų, svarbiausias klausimas šioje byloje. Faktinių aplinkybių, kuriomis kaltinama É. Cresson, atsiradimo metu Komisijos nariams negaliojo joks elgesio kodeksas, kuriame būtų nustatyta, kokių

standartų reikia laikytis. Šiuo metu toks kodeksas jau yra parengtas ir įsigaliojęs [10]. Kodekse yra įvairių gairių etiniais klausimais, susijusiais su Komisijos nario pareigų neprikłausomumu ir sąžiningumu, taip pat su lojalumu, pasitikėjimu ir Komisijos vidaus veiklos skaidrumu. Tačiau šiame kodekse, atrodo, nėra jokių gairių ar principų, susijusių su šios bylos faktinėmis aplinkybėmis. Kad ir kaip būtų, nuo Komisijos nario pareigų ir pačios institucijos veiklos efektyvumo neatskiriamas tam tikrų etikos normų laikymasis. Šiuo atžvilgiu galima pažymėti, kad standartai Bendrijos pareigūnams yra nustatyti Tarnybos nuostatų 10–12a straipsniuose. Nors šios taisyklės Komisijos nariams netaikomos, galima pripažinti, kad šie standartai yra absoliutus minimumas, kurio jie privalėtų laikytis.

78. Nėra visiškai įmanoma ir iš tikrųjų nėra naudinga bandyti nustatyti išsamius tinkamo elgesio viešojoje tarnyboje standartus. Visada atsiras atvejų, kai bus neįmanoma nustatyti, koks standartas buvo pažeistas, tačiau bus galima padaryti išvadą, kad toks elgesys vis dėlto prieštarauja bendrajam interesui. Tai panašu į tai, kaip kartą Kenneth Clark apibūdino „civilizacijos" fenomeną: „Kas yra civilizacija? Aš nežinau. Negaliu jos apibrėžti abstrakčiomis sąvokomis – kol kas. Tačiau manau, kad pamatęs aš galiu ją atpažinti ..." [11]

79. Nepriklausomų ekspertų komitetas šiuo atžvilgiu rėmėsi „bendraisiais minimaliais pagrindiniais standartais", kuriuos jis apibrėžė kaip pareigą veikti Bendrijos bendrojo intereso labui ir visiškai nepriklausomai. Pagal šiuos standartus būtina, kad sprendimai būtų priimami tik viešojo intereso sumetimais, remiantis objektyviais kriterijais ir nesivadovaujant savo ar kieno kito privačiais interesais. Tai taip pat reiškia, kad būtina elgtis sąžiningai ir apdairiai, laikantis atskaitomybės ir atvirumo visuomenei principų. Pastarasis principas, be kita ko, reiškia, kad bet kokie asmeniniai nesuderinami interesai turi būti sąžiningai ir viešai pripažįstami [12].

80. Siekiant apibrėžti standartus, kurių privalo laikytis asmenys, einantys pareigas viešojoje tarnyboje, taigi ir nustatyti Nepriklausomų ekspertų komiteto paminėtus „bendruosius pagrindinius standartus", būtų naudinga remtis vadinamaisiais septyniais viešo gyvenimo principais, kuriuos yra nustatęs Nolan viešo gyvenimo standartų Jungtinėje Karalystėje komitetas. Šie principai yra: nesavanaudiškumas, sąžiningumas, objekty-

10 — Vėliausia redakcija – dokumente SEC(2004) 1487/2.

11 — Pastaba, padaryta pirmą kartą parodžius garsų 1968 m. BBC televizijos dokumentinį filmą „Civilizacija".

12 — Ataskaitos 1.5.4 punktas.

vumas, atskaitomybė, atvirumas, dorumas ir lyderystė. Pirmasis iš šių principų, nesavanaudiškumas, toliau apibrėžiamas taip: „einantys pareigas viešojoje tarnyboje turėtų veikti tik viešojo intereso sumetimais. Jie neturėtų veikti siekdami finansinės ar kitokios naudos sau, savo šeimos nariams ar draugams."

C'est en cela que réside la difficulté de nôtre tâche, mais c'est aussi ce qui lui confère une insigne dignité." [13]

Negalėtų būti aiškesnio pirmiau pateiktų pastabų pagrįstumo įrodymo.

81. Galiausiai reikia pažymėti, kad ne dėl neseniai įžvelgtų dalykų ar pakitusių vertybių pabrėžiu būtinybę, jog Komisijos nariai privalo galėti užtikrinti savo visišką nepriklausomumą ir nešališkumą per visą savo kadenciją kaip sąlygą, kad Komisija galės vykdyti jai patikėtus uždavinius. Remdamasis Komisijos narių priesaika, įtvirtinta EB 213 straipsnio 2 dalyje, kurią jie privalo duoti pradėdami eiti pareigas, 1958 m. sausio 16 d. Val Duchesse vykusiame Komisijos steigiamajame susirinkime Komisijos pirmininkas Walter Hallstein apibūdino Komisijos narių įsipareigojimų esmę šiais žodžiais:

VII — Analizė

82. Komisijos ieškinyje yra iškelta daug įvairių teisinių klausimų, kuriuos galima būtų suskirstyti į šias keturias kategorijas: priimtinumas, procedūriniai klausimai, bylos esmė ir galimybė paskirti sankciją.

A — *Priimtinumas*

„En prononçant solennellement ces paroles, en notre nom à tous ainsi que l'exigent les termes du Traité, nous reconnaissons l'essentiel des obligations qui nous sont désormais communes.

Nous entendons par „l'essentiel" que nos travaux servent l'Europe – l'Europe et non quelconques intérêts particuliers qu'ils soient d'ordre national, professionnel, économique ou personnel.

83. É. Cresson pirmiausia teigia, kad Komisijos ieškinys yra nepriimtinas, nes EB 213 straipsnis nėra tinkamas ieškinio pagrindas, kad po Briuselio *Tribunal de première instance Chambre du conseil* sprendimo nutraukti jai iškeltą baudžiamąją

13 — Iškilmingai tardami šiuos žodžius, visų mūsų vardu, kaip to reikalaujama Sutartyje, pripažįstame nuo šiol mūsų prisiimtų įsipareigojimų esmę. Mūsų įsipareigojimų „esmė" yra ta, kad mes tarnaujame Europai – Europai, o ne specialiems bet kokio pobūdžio interesams, ar jie būtų nacionaliniai, profesiniai, ekonominiai ar asmeniniai. Čia slypi mūsų užduoties sunkumas, tačiau dėl to ši užduotis tampa ypač garbinga". 1958 m. balandžio 18 d. KOM(58) PV 1 (galutinis), kurį taip pat galima rasti www.ena.lu

bylą šis ieškinys neteko dalyko ir kad atsižvelgiant į palyginti kuklias su šia byla susijusias sumas turėtų būti taikomas *de minimis non curat praetor* principas.

84. EB 213 straipsnio 2 dalyje nenustatyta jokių specialių reikalavimų dėl Komisijos ar Tarybos ieškinio pagal šią nuostatą priimtinumo. Tačiau É. Cresson iškelti procedūriniai klausimai yra svarbūs ir skatina išnagrinėti šios nuostatos paskirtį bei taikymo sritį, o taip pat jos santykį su kitomis procedūromis, susijusiomis su tais pačiais kaltinimais.

1. EB 213 straipsnio 2 dalis kaip šio ieškinio pagrindas

85. É. Cresson daro skirtumą tarp EB 213 straipsnio 2 dalies paskutiniame sakinyje nurodytų sankcijų. Viena vertus, ji tvirtina, kad Komisijos narį galima atstatydinti tada, kai jis per savo kadenciją neįvykdo savo įsipareigojimo atlikti savo pareigas bendram interesui. Toks atvejis nustatytas EB 216 straipsnyje, į kurį EB 213 straipsnio 2 dalyje daroma nuoroda. Kita vertus, Komisijos nariui teisė į pensiją ar kitas išmokas gali būti atimta tik po to, kai toks Komisijos narys nustoja eiti savo pareigas. Be to, tokios priemonės gali būti imtasi tik tuo atveju, jeigu atitinkamas Komisijos narys, nustojęs eiti savo pareigas, nebuvo pakankamai sąžiningas ir apdairus, sutikdamas eiti tam tikras skiriamąsias pareigas ar gauti tam tikrą naudą. Pasak É. Cresson, kadangi jai pateikti kaltinimai nėra susiję su tokio pobūdžio pažeidimu, Komisijos ieškinys negali būti grindžiamas EB 213 straipsnio 2 dalimi.

86. Komisija laikosi priešingo požiūrio – kad einančiam pareigas ar buvusiam Komisijos nariui gali būti paskirta bet kuri iš EB 213 straipsnio 2 dalyje nurodytų sankcijų, jeigu yra įrodyta, jog jis neįvykdė savo įsipareigojimų, susijusių su jo, kaip Komisijos nario, pareigomis. Favoritizmas, parodytas įdarbinant asmenis Komisijoje, gali būti laikomas tokių įsipareigojimų pažeidimu.

87. Ši diskusija iš esmės susijusi su trimis aspektais dėl EB 213 straipsnio 2 dalies taikymo srities. Pirma, ar galima daryti skirtumą tarp atstatydinimo ir teisės į pensiją atėmimo sankcijų tinkamumo pagal tai, ar atitinkamas Komisijos narys vis dar eina pareigas, ar jau ne? Antra, ar teisės į pensiją atėmimo sankcija Komisijos nariui gali būti

paskirta už visų su Komisijos nario pareigomis susijusių įsipareigojimų pažeidimą, ar tik už įsipareigojimų dėl išorinės veiklos pažeidimą? Trečia, apie kokius įsipareigojimus kalbama EB 213 straipsnio 2 dalyje?

88. Dėl pirmojo iš paminėtų klausimų pakanka remtis aiškia EB 213 straipsnio 2 dalies formuluote. Šios nuostatos paskutiniame sakinyje nustatyta, kad Komisijos nariui pažeidus savo įsipareigojimus gali būti paskirta viena iš dviejų sankcijų. Ši sąvoka „įsipareigojimai" gali reikšti tik tą pačią pirmesniame sakinyje, kuriame kalbama apie iškilmingą Komisijos narių pasižadėjimą per savo kadenciją ir jai pasibaigus gerbti su savo pareigomis susijusius įsipareigojimus, pavartotą sąvoką. Kitais žodžiais tariant, Komisijos nariai turi laikytis atitinkamų įsipareigojimų visą laiką, ir nedaroma skirtumo tarp to, ar ieškinys Teisingumo Teisme pareiškiamas Komisijos nariui einant pareigas, ar jam jau nustojus eiti šias pareigas. Todėl teoriškai yra įmanoma, kad vietoj atstatydinimo EB 213 straipsnio 2 dalis gali būti pritaikyta savo pareigas vis dar einančiam Komisijos nariui, siekiant atimti iš jo teisę į pensiją ar kitas išmokas.

89. Todėl taikant EB 213 straipsnį nėra pagrindo daryti skirtumo, kurį nurodė É. Cresson, tarp einančių pareigas ir buvusių Komisijos narių. Jos byloje piniginę sankciją galima paskirti atsižvelgus į tai, kad ji nebuvo atstatydinta pagal EB 216 straipsnį. Ji atsistatydino savanoriškai kartu su likusiais J. Santer Komisijos nariais.

90. Antrasis argumentas, būtent kad EB 213 straipsnio 2 dalyje nustatyta antroji sankcija gali būti paskirta tik tuo atveju, jei atitinkamas Komisijos narys, nustojęs eiti pareigas, buvo nesąžiningas ir neapdairus, sutikdamas eiti tam tikras skiriamąsias pareigas ar gauti tam tikrą naudą, pagrįstas pernelyg siauru požiūriu į šią nuostatą. Ši speciali taisyklė turi būti laikoma tam tikrų bendrų įsipareigojimų, kurių privalo laikytis Komisijos nariai, rūšimi, ką aiškiai parodo pirmiau toje nuostatoje pavartotas žodis „ypač". Šis įsipareigojimas aiškiai paminėtas šioje nuostatoje atsižvelgus į tai, kad jis yra vienas iš pagrindinių įsipareigojimų.

91. Trečiasis aspektas, susijęs su EB 213 straipsnio 2 dalies taikymo sritimi, jau buvo aptartas mano pradinėse bendro pobūdžio pastabose. Bet koks elgesys, kuris gali sukelti abejonių dėl atskiro Komisijos nario nepriklausomumo ir nešališkumo, turi būti laikomas įsipareigojimų pagal šią nuostatą pažeidimu, dėl kurio gali būti paskirtos už tai nustatytos sankcijos. Priešingai nei teigia É. Cresson, būtent, kad EB 213 straipsnio 2 dalis turėtų būti

aiškinama siaurai, atsižvelgiant į sunkias pasekmes, kurių gali sukelti įsipareigojimų pažeidimas, yra visos priežastys plačiai aiškinti šios nuostatos taikymo sritį, siekiant užtikrinti jos veiksmingumą, atgrasant nuo elgesio, kuris gali turėti žalingų padarinių visos Komisijos darbui.

92. Todėl EB 213 straipsnio 2 dalimi gali būti remiamasi, kai Komisijos narys pažeidžia bet kurį jam tenkantį įsipareigojimą, nepaisant to, ar jis vis dar eina savo pareigas, ar jau ne. Todėl priešingus É. Cresson argumentus reikia atmesti.

2. Belgijos baudžiamojo teismo sprendimo pasekmės

93. É. Cresson iš esmės teigia, jog dėl to, kad Belgijoje jai iškelta baudžiamoji byla buvo nutraukta ikiteisminio tyrimo teisėjui padarius išvadą, jog dokumentų klastojimo, suklastotų dokumentų panaudojimo ir sukčiavimo faktai negalėjo būti jai inkriminuoti, ir Komisija neapskundė šio sprendimo, nėra pagrindo pareikšti ieškinį dėl tų pačių faktų pagal EB 213 straipsnio 2 dalį. Pagrįsdama šį argumentą, ji remiasi principu „le pénal tient le disciplinaire en l'état", pagal kurį drausmės įstaigai yra privalomos baudžiamojo teismo konstatuotos faktinės aplinkybės. Komisija, kita vertus, ginčija tai, kad faktinės aplinkybės abiejose bylose yra vienodos. Procesas Belgijoje buvo susijęs su galimu dokumentų klastojimu, suklastotų dokumentų panaudojimu ir sukčiavimu, o šioje byloje sprendžiamas favoritizmo klausimas. Ji taip pat tvirtina, kad sprendimas nutraukti baudžiamąją bylą buvo priimtas remiantis teisiniais, o ne faktiniais motyvais.

94. Pirma, būtina pabrėžti EB 213 straipsnio 2 dalyje aprašytos procedūros specialų pobūdį. Nors šios bylos šalys ją dažnai apibūdina kaip drausmės procedūrą, iš tiesų ją reikėtų skirti nuo tokios procedūros dėl atitinkamo viešosios tarnybos lygio. Kadangi tarp Komisijos nario elgesio ir pačios institucijos, kurioje šis narys eina pareigas, įvaizdžio visuomenėje ir veikimo yra tiesioginis ryšys, EB 213 straipsnio 2 dalyje nustatyta procedūra yra konstitucinio pobūdžio. Tai atspindi faktas, kad sprendimus šioje procedūroje priima ne pati institucija, bet kita, nešališka Bendrijos teisminė institucija.

95. Šiame kontekste Teisingumo Teismas turi jurisdikcijos monopolį, kuriam negali

turėti įtakos nacionalinių teismų sprendimai. Kadangi Teisingumo Teismas yra institucija, kuri Komisijos arba Tarybos prašymu turi paskirti galutinę sankciją, jis taip pat turi turėti galimybę nustatyti, ar elgesys, kuriuo kaltinamas Komisijos narys, prilygsta įsipareigojimų pažeidimui pagal EB 213 straipsnį. Nors dėl šios priežasties Teisingumo Teismas gali atsižvelgti į nacionalinio teismo konstatuotus faktus, šiuo požiūriu jam tenka atskira pareiga, kuri negali būti niekaip suvaržyta. Todėl, kai nacionalinis teismas yra konstatavęs (buvusiam) Komisijos nariui nacionaliniu lygmeniu iškeltoje baudžiamojoje byloje, kad tam tikri faktai nebuvo įrodyti ar buvo įrodyti, tačiau neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, tai negali apriboti Teisingumo Teismo įgaliojimų konstatuoti ir kvalifikuoti tų pačių faktų pagal skirtingą ir specifinę procedūrą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį – tai yra Bendrijos teisės klausimas.

96. Dėl šių priežasčių nemanau, kad principas „le pénal tient le disciplinaire en l'état" gali būti taikomas Teisingumo Teismui byloje pagal EB 213 straipsnio 2 dalį.

97. Net jei šis principas būtų laikomas taikytinu šios bylos aplinkybėmis, sutinku su Komisija, kad Belgijos ikiteisminio tyrimo teisėjo svarstyti faktai ir šios bylos faktai nėra visiškai tokie pat. Pirmesniame teismo procese dėl É. Cresson nagrinėtas klausimas buvo susijęs, be kita ko, su tuo, ar yra dokumentų klastojimo, suklastotų dokumentų panaudojimo ir sukčiavimo rengiant R. Berthelot komandiruočių įsakymus ir jo apsilankymo pabaigos ataskaitą pasibaigus jo pirmosios sutarties terminui įrodymų. Šios bylos dalykas, priešingai, yra kaltinimas favoritizmu, kurį É. Cresson parodė įdarbinant R. Berthelot ir tolesniuose darbo santykiuose su juo, o taip pat pasiūliusi T. Riedinger sudaryti sutartis. Tai visiškai skirtinga problema. Baudžiamojoje byloje nagrinėtos faktinės aplinkybės buvo tik privilegijuoto požiūrio į du byloje minimus vyrus, kurio, kaip teigiama, laikėsi É. Cresson, šalutiniai padariniai ar išraiška. Jų nereikia painioti su pačiu favoritizmo rodymu, kuris, be to, nėra baudžiamosios teisės dalykas.

98. Toliau norėčiau pakartoti, kad nėra jokių prieštaravimų dėl nacionalinio baudžiamojo proceso ir EB 213 straipsnio 2 dalies procedūros taikymo vienu metu. Šiomis abiem procedūromis siekiama skirtingų tikslų atitinkamai Bendrijos ir nacionalinėje teisinėse sistemose. Pirmąja procedūra siekiama užtikrinti standartų, kurie laikomi esminiais visuomenės struktūrai nacionaliniu lygmeniu, įgyvendinimą, o antrosios tikslas – užtikrinti tinkamą Bendrijos institucijų veikimą, siekiant Sutartimis nustatytų tikslų. Net jei nacionaliniu lygmeniu baudžiamoji

byla nebūtų buvusi nutraukta ir būtų paskirta bausmė, vis dar išliktų galimybė paskirti EB 213 straipsnio 2 dalyje nustatytas sankcijas.

99. Todėl É. Cresson argumentą, kad dėl Briuselio *Tribunal de premiére instance Chambre du conseil* 2004 m. birželio 30 d. Sprendimo nutraukti jai iškeltą baudžiamąją bylą šioje byloje pareikštas Komisijos ieškinys neteko dalyko ir todėl yra nepriimtinas, reikia atmesti.

3. *De minimis non curat praetor*

100. É. Cresson teigia, kad Komisijos ieškinys turėtų būti pripažintas nepriimtinu dėl to, kad su R. Berthelot komandiruočių įsakymais susijusios pinigų sumos yra nedidelės. Komisija ginčija šį argumentą ir teigia, kad, jei toks argumentas apskritai yra taikytinas, jis susijęs su ieškinio esme, o ne jo priimtinumu.

101. EB 213 straipsnio 2 dalyje nėra nustatyta jokių reikalavimų dėl to, kad (buvusio) Komisijos nario įsipareigojimų pažeidimo sunkumo laipsnis yra kriterijus Komisijai ar Tarybai pareikšti ieškinį Teisingumo Teisme. Sprendimą pareikšti ieškinį pagal šią Sutarties nuostatą atitinkama institucija priima visiškai savo nuožiūra. Bet kokį sprendimą pradėti procesą pagal šią nuostatą prieš (buvusį) Komisijos narį bendrai priima Komisijos narių kolegija. Galima daryti prielaidą, kad toks sprendimas nebus priimtas neapgalvotai.

102. Be to, tai, kad Bendrijos interesams padaryta materialinė žala gali būti nedidelė, nėra kriterijus vertinant aptariamo Komisijos nario padaryto įsipareigojimų pažeidimo sunkumą. Svarbu yra tai, ar aptariamu elgesiu galėjo būti pakenkta Komisijos autoritetui ir patikimumui bei kitų institucijų, valstybių narių ir visos visuomenės pasitikėjimui Komisija. Kaip yra akivaizdu šioje byloje, dėl É. Cresson elgesio tokia žala buvo padaryta.

103. Todėl tai, kad R. Berthelot naudai skirta suma buvo palyginti nedidelė, neturi įtakos Komisijos ieškinio priimtinumui. Kaip Komisija teisingai pažymi, tai yra nebent aspektas, į kurį galima atsižvelgti nagrinėjant bylą iš esmės.

4. Išvada dėl priimtinumo

104. Atsižvelgdamas į pirmiau pateiktus svarstymus, darau išvadą, kad É. Cresson argumentai Komisijos ieškinio nepriimtinumui pagrįsti yra nepagrįsti.

B — *Procedūriniai klausimai*

105. É. Cresson pateikia tam tikrų prieštaravimų dėl procedūros Komisijoje vykdymo būdo dar iki šio ieškinio pareiškimo Teisingumo Teisme ir kritikuoja, kad taikant pačią EB 213 straipsnio 2 dalį nebuvo užtikrintos procedūrinės garantijos. Nors šie prieštaravimai, pirmiau apibendrinti 51 ir 60–62 punktuose, buvo pateikti subsidiariai, sistemiškumo sumetimais tiktų juos aptarti dar prieš pradedant nagrinėti bylos esmę.

106. Kaip teisingai pažymi É. Cresson, nėra nustatyta aiškių procedūrinių pagrindų, reglamentuojančių Komisijos sprendimo pareikšti ieškinį Teisingumo Teisme pagal EB 213 straipsnio 2 dalį parengimą, kai Komisija mano, kad vienas iš dabartinių ar buvusių Komisijos narių pažeidė su Komisijos nario pareigomis susijusius įsipareigojimus. Atsižvelgiant į rimtas pasekmes, kurių toks sprendimas gali turėti asmeniui, Komisija privalo elgtis apdairiai tiek konstatuodama faktus ir juos vertindama, tiek pranešdama apie savo poziciją suinteresuotam asmeniui ir išklausydama to asmens nuomonę dėl jam pareikštų kaltinimų. Ši pareiga elgtis apdairiai ir visiškai atsižvelgti į teisę į gynybą yra ypač svarbi, kai nėra precedentų ir teismo sankcionuotų parengtinių procedūrų. Apskritai Komisija iš tiesų elgėsi apdairiai rengdamasi šiai bylai, parengusi pranešimą apie kaltinimus, pateikusi jį É. Cresson ir suteikusi jai galimybę atsakyti raštu ir žodžiu. Manau, kad, prieš pradedant nagrinėti atskirus É. Cresson prieštaravimus, yra svarbu pabrėžti šį bendro pobūdžio aspektą.

107. Su pirmuoju É. Cresson prieštaravimu, kad administracinį tyrimą jos atžvilgiu turėjo pradėti Komisijos narių kolegija, nes personalo generalinis direktorius neturėjo kompetencijos to daryti, negalima sutikti. Be to, kad nėra rašytinės ar nerašytos taisyklės, jog sprendimą ištirti įtarimus dėl Komisijos nario piktnaudžiavimo gali priimti tik lygiavertes pareigas užimantys asmenys, generalinis direktorius yra tiesiogiai atskaitingas Komisijos nariui. Reikėtų dar kartą pabrėžti, kad svarbu tai, jog, priėmusi sprendimą iškelti bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį, Komisija prisiėmė visišką atsakomybę už faktus, kuriais ji grindžia savo kaltinimus.

108. Kalbėdama apie jos pagrindinių teisių pažeidimą, É. Cresson tvirtina, kad, pirma, praėjęs septynerių metų terminas nuo faktų, kuriais ji kaltinama, atsiradimo dienos iki procedūros dėl jos pradėjimo 2003 m., yra nepriimtinas. Dėl šio prieštaravimo reikia pažymėti, kad EB 213 straipsnio 2 dalyje nenustatytas joks terminas, per kurį galima būtų iškelti bylą (buvusiam) Komisijos nariui. Šioje byloje sprendimas iškelti bylą É. Cresson buvo tyrimo ir vidaus reformų proceso Komisijoje, apie kurį É. Cresson turėjo žinoti, kulminacija. Nors galima sutikti, kad septynerių metų terminas iki bylos, kuria siekiama paskirti piniginę sankciją, iškėlimo yra ilgas, tai neturi įtakos Komisijos kompetencijai kreiptis į Teisingumo Teismą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį. Jei šis praėjęs terminas būtų ieškinio nepriimtinumo pagrindas, kaip pažymėjo Komisija, tai galėtų užkirsti kelią jai ar Tarybai pareikšti ieškinį tais atvejais, kai faktai konstatuojami daug vėliau, nei jie atsiranda. Tačiau manau, kad laikas, kuris praėjo nuo pagrindinių bylos faktinių aplinkybių atsiradimo momento iki sprendimo iškelti bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį dienos, gali būti veiksnys, į kurį būtų galima atsižvelgti priimant sprendimą dėl galimos sankcijos. Vėliau dar sugrįšiu prie šio klausimo.

109. Kitas aspektas, susijęs su tariamu pagrindinės teisės į gynybą pažeidimu, yra tas, kad É. Cresson nebuvo užtikrinta teisė į teisingą procedūrą, nes per visą procedūrą Komisija veikė kaip ikiteisminio tyrimo teisėjas, įstojusi į baudžiamąją bylą Belgijoje ir inicijavusi įvairius administracinius tyrimus, o vėliau – kaip kaltintoja, pareiškusi ieškinį Teisingumo Teisme pagal EB 213 straipsnio 2 dalį. Be to, nesuteikusi É. Cresson galimybės susipažinti su Komisijos posėdžio, kuriame buvo priimtas sprendimas iškelti šią bylą, protokolu ji pažeidė rungimosi principą. Dėl pirmojo aspekto pažymėčiau, kad Komisija per visą procedūrą tinkamai naudojosi savo įgaliojimais pagal Sutartį tiek atlikdama tyrimus, tiek priimdama sprendimą kreiptis į Teisingumo Teismą. Klaidinga tapatinti jos veiksmus šiame kontekste su jai svetimais uždaviniais. Dėl antrojo aspekto, atsižvelgiant į tai, kad É. Cresson buvo pranešta apie visus jai pareikštus kaltinimus, nurodytus pranešime apie kaltinimus, atsisakymas leisti susipažinti su 2004 m. liepos 19 d. Komisijos posėdžio protokolu nepažeidė jos teisės į teisingą procedūrą.

110. Toliau dėl to paties pagrindinės teisės į gynybą pažeidimo É. Cresson teigia, kad Komisija nebuvo nešališka priimdama sprendimą iškelti bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį, nes ji pasidavė Europos Parlamento politiniam spaudimui. Čia vėlgi reikia pabrėžti, kad nors Komisija pati sprendžia, ar pareikšti ieškinį Teisingumo Teisme pagal šią nuostatą, būtent Teisingumo Teismas

galiausiai sprendžia, ar yra įvykdytos sankcijos skyrimo sąlygos ir kokią sankciją tiktų paskirti bylos aplinkybėmis. Klausimas, ar Komisija, pareikšdama šį ieškinį, veikė nešališkai, neturi reikšmės. Todėl šį prieštaravimą taip pat reikia atmesti.

111. Galiausiai É. Cresson teigia, kad atliekant administracinius tyrimus buvo padaryta daug procedūrinių pažeidimų. Būtų naudinga pažymėti, kad įvairūs administraciniai tyrimai, atlikti dėl tariamo É. Cresson favoritizmo, buvo tiesioginis bendresnio pobūdžio kaltinimų piktnaudžiavimu to meto Komisijoje rezultatas. Tie tyrimai nebuvo numatyti kaip pasirengimas iškelti jai bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį. Jie įgijo tokią paskirtį tik *ex post facto* 2003 m. sausio 21 d., kai Komisija nusprendė pateikti É. Cresson pranešimą apie kaltinimus. Tik Komisija, veikdama kaip kolegiali institucija, sprendžia, ar iškelti bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį, ir priimdama tokį sprendimą ji taip pat prisiima visą atsakomybę už faktus, kuriais ji grindžia savo ieškinį. O tada Teisingumo Teismas, remdamasis šia faktine informacija, turi išspręsti bylą iš esmės. Laikantis šio požiūrio įvairūs formalūs ir, mano nuomone, pernelyg nereikšmingi pažeidimai, kurie tariamai buvo padaryti parengiamuoju etapu, net jei jie iš tiesų buvo padaryti, negali turėti įtakos Komisijos Teisingumo Teismui pateiktų faktų teisingumui ar pagrįstumui.

112. Pagrindinis É. Cresson prieštaravimas dėl teisės į gynybą yra tas, kad šioje byloje ji neturi teisės apskųsti Teisingumo Teismo sprendimo. Palyginimui ji remiasi situacija Bendrijos tarnautojų bylose ir situacija Belgijoje dėl vyriausybės ministrų, kai byloms dėl piktnaudžiavimo viešąja tarnyba nagrinėti yra dvi instancijos. Nors byloje pagal EB 213 straipsnio 2 dalį Teisingumo Teismas iš tiesų veikia kaip pirma ir paskutinė instancija, kyla klausimas, ar tai gali reikšti pagrindinės teisės į gynybą pažeidimą. Šiuo požiūriu norėčiau dar kartą paminėti procedūros pagal EB 213 straipsnio 2 dalį specialų pobūdį. Ši procedūra negali būti paprasčiausiai prilyginama Bendrijos tarnautojams keliamoms drausmės byloms. Ši procedūra yra labiau konstitucinio pobūdžio ir pradedama bendrojo intereso sumetimais, siekiant atkurti pasitikėjimą Komisijos veikla. Būtų gerai, kad dėl jų konstitucinės reikšmės tokios bylos būtų sprendžiamos vienintelėje instancijoje aukščiausios grandies teismo Bendrijos teisinėje sistemoje ir kad jos neliktų neišspręstos ilgiau, nei tai būtina pagal tokią paskirtį. Be to, vykstant procesui Teisingumo Teisme suteikiama pakankamai garantijų suinteresuoto Komisijos nario interesams apsaugoti. Be Teisingumo Teismo Statute ir procedūros reglamente įtvirtintų garantijų, dar viena papildoma garantija yra

ta, kad tokio pobūdžio bylas Teisingumo Teismas nagrinėja plenariniame posėdyje (Statuto 16 straipsnio ketvirtoji pastraipa). Atsižvelgdamas į EB 213 straipsnio 2 dalyje nustatytos procedūros specialų pobūdį ir paskirtį, nemanau, kad galimybės apskųsti Teisingumo Teismo sprendimą nebuvimas yra atsakovės pagrindinių teisių pažeidimas.

113. Todėl įvairius É. Cresson pareikštus prieštaravimus dėl iki šios bylos iškėlimo Komisijoje vykusios procedūros ir dėl pačios procedūros pagal EB 213 straipsnio 2 dalį reikia atmesti kaip nepagrįstus.

C — *Dėl esmės*

114. Kitas klausimas, kurį reikia apsvarstyti, yra tas, ar faktai, kuriais Komisija kaltina É. Cresson, gali būti vertinami kaip su Komisijos nario pareigomis susijusių įsipareigojimų pažeidimas pagal EB 213 straipsnio 2 dalį. É. Cresson neginčija pačių faktų, susijusių su R. Berthelot ir T. Riedinger. Tačiau ji iš esmės tvirtina, kad abiem atvejais buvo laikytasi taikytinų Bendrijos taisyklių.

115. Kaip jau buvo minėta šios išvados VI skyriuje, einantys Komisijos nario pareigas privalo laikytis aukščiausio lygio nepriklausomumo, nešališkumo ir sąžiningumo standartų tiek išoriniuose santykiuose, tiek santykiuose su Komisija.

116. Šioje byloje, kalbant apie R. Berthelot duomenis, neginčijama, kad É. Cresson išreiškė pageidavimą įdarbinti savo draugą R. Berthelot savo asmeniniu patarėju. Taip pat nustatyta, kad, nepaisant jos kabineto vedėjo įspėjimų, jog jis nemato jokių galimybių įdarbinti šį asmenį Komisijoje, É. Cresson kreipėsi į vieną iš tarnybų, už kurias ji buvo atsakinga, t. y. į DG XII, kad surastų tinkamą būdą įdarbinti R. Berthelot. Vėliau šios tarnybos siūlymu R. Berthelot buvo pasiūlyta sudaryti vienerių metų trukmės kviestinio mokslininko sutartį. Kaip aišku iš bylos medžiagos, jo užduotis buvo „glaudžiai bendradarbiaujant su É. Cresson kabinetu dalyvauti rengiant Penktąją pagrindų programą ir specialias programas gamtos mokslų srityje (ir) palaikyti ryšius su nacionaline mokslininkų bendruomene, ypač su prancūzų bendruomene". Atsižvelgiant tiek į jo netipišką mokslinę kvalifikaciją, tiek į jo

darbo vietą šalia É. Cresson, o ne DG XII, aišku, kad leidimas įdarbinti R. Berthelot É. Cresson pirmiau nurodytu būdu buvo neįprastas sprendimas.

117. Taip pat nėra rimtai ginčijama, kad buvo padengtos R. Berthelot komandiruočių į Châtellerault 6 930 eurų išlaidos ar kad visa jo sutarčių trukmė viršijo nustatytas didžiausias leistinas ribas, ar kad É. Cresson siekė pratęsti sutartinius santykius su R. Berthelot šiam nutraukus darbo sutartį dėl sveikatos priežasčių.

118. Kalbant apie T. Riedinger duomenis, taip pat konstatuota, kad É. Cresson pasiūlė kitam savo draugui sudaryti bent dvi sutartis dėl tyrimų atlikimo dėl dalykų, kurie nebuvo visiškai susiję su tomis politikos sritimis, už kurias buvo atsakinga É. Cresson. Nors šios sutartys nebuvo įvykdytos ir dėl jų Bendrijos biudžetas nepatyrė jokių išlaidų, negalima daryti prielaidos, kad siūlant jas sudaryti buvo galima numatyti, jog rezultatas bus būtent toks.

119. Vertinant visus šiuos įvairius faktus svarbu neatskirti jų nuo bendro konteksto, kuriame šie faktai atsirado. Gindamasi É. Cresson pabrėžia, kad Bendrijos taisyklių buvo laikomasi, pavyzdžiui, įdarbinant R. Berthelot, ir kad jai negalima priskirti kitų įvykių, pavyzdžiui, R. Berthelot komandiruočių į Châtellerault įsakymų. Tačiau svarbu yra tai, kad šie įvairūs faktai yra pagrindinio požiūrio, rodančio, jog É. Cresson, eidama Komisijos narės pareigas, norėjo pasinaudoti šiomis pareigomis, kad Bendrijos biudžeto sąskaita suteiktų naudą savo draugams, požymiai. Kitaip tariant, nesuvokiama, kad R. Berthelot būtų galėjęs būti įdarbintas Komisijos tomis pačiomis sąlygomis ir jo atžvilgiu būtų buvę vadovaujamasi tokiu pat palankiu požiūriu, jeigu É. Cresson tuo metu nebūtų ėjusi Komisijos narės pareigų.

120. Remdamasis Komisijos ir É. Cresson Teisingumo Teismui pateiktais faktais laikausi nuomonės, kad Komisija teisingai kaltina É. Cresson favoritizmu, kaip tai anksčiau savo 1999 m. kovo 15 d. ataskaitoje konstatavo Nepriklausomų ekspertų komitetas, ir kad nėra reikalo svarstyti, ar šis elgesys taip pat prilygo akivaizdžiam aplaidumui. Net jei toks požiūris buvo parodytas tik dviem atvejais, kurie nagrinėjami šioje byloje, vien aukštas pareigas užimančio asmens noro taip elgtis pakanka, kad būtų apskritai suabejota É. Cresson, kaip Komisijos narės,

sąžiningumu ir nešališkumu. Tokioms abejonėms atsirasti pakanka vien šališkumo prielaidos. Tai neišvengiamai pakenkė jos vaidmeniui Komisijoje kolegialiai priimant sprendimus, nes ji jau nebegalėjo garantuoti, kad ji yra įvykdžiusi sąlygas, kurios yra būtinos tokioms funkcijoms atlikti. Savo ruožtu dėl jos požiūrio iškilo pavojus išorinio pasaulio pasitikėjimui Komisijos nepriklausomumu. Kaip paaiškėjo, šis pavojus iš tiesų atsirado ir padarė didelės žalos Komisijos įvaizdžiui visuomenėje.

121. Todėl darau išvadą, kad, parodžiusi favoritizmą, t. y. norą pasinaudoti savo užimamomis Komisijos narės pareigomis, kad suteiktų naudą savo pažįstamiems, É. Cresson pažeidė savo, kaip Komisijos narės, įsipareigojimus EB 213 straipsnio 2 dalies prasme.

D — *Sankcija*

122. Tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas priimtų É. Cresson nepalankų sprendimą, Komisija prašo, kad jis iš dalies ar visiškai atimtų iš jos teisę į pensiją ir (arba) kitas su šia teise susijusias išmokas ar ją pakeičiančias išmokas, kaip nustatyta EB 213 straipsnio 2 dalyje. Nors Komisija palieka Teisingumo Teismui galimybę savo nuožiūra nuspręsti dėl tokios sankcijos pobūdžio ir dydžio, ji nurodo, kad bet kokia sankcija turėtų būti paskirta atsižvelgus į proporcingumo principą. Ji taip pat siūlo, kad šiuo atžvilgiu būtų galima vadovautis Pareigūnų tarnybos nuostatų IX priedo 10 straipsnyje išvardytais veiksniais, kurie taikomi drausmės bylose skiriant sankcijas Bendrijos tarnautojams.

123. Pagrindinis kriterijus, kuriuo reikėtų vadovautis priimant sprendimą dėl piniginės sankcijos paskyrimo pagal EB 213 straipsnio 2 dalį ir dėl tokios sankcijos dydžio, yra įsipareigojimų pažeidimo sunkumo laipsnis, atsižvelgiant į piktnaudžiavimo pobūdį ir Komisijai, kaip institucijai, padarytą žalą. Aptardamas bylos esmę jau pažymėjau, kad Komisijos nario parodytas favoritizmas sukelia tiesioginių pasekmių požiūriui į atitinkamo asmens veiklą kolegialaus sprendimų priėmimo procese Komisijoje. Jis taip pat turi tiesioginių pasekmių Komisijos įvaizdžiui visuomenėje ir reputacijai, kuriems šiuo atveju iš tiesų buvo padaryta didelė žala. Taip pat galima pridurti, jog reikia neproporcingai daug laiko, kad būtų atkurtas geras vardas ir legitimumas, kurį tokia institucija įgijo metams bėgant. Todėl padaryta žala yra didelė ir ilgalaikė.

124. Atsižvelgdamas į šias pastabas galiu nesunkiai konstatuoti, kad už É. Cresson įsipareigojimų pažeidimą verta paskirti piniginę sankciją, kaip nustatyta EB 213 straipsnio 2 dalyje. Konkrečiau kalbant, manau, kad šis pažeidimas yra pakankamai sunkus, suteikiantis pagrindą atimti visą teisę į pensiją ir su ja susijusias išmokas. Tačiau yra keli veiksniai, dėl kurių būtų pagrįsta atimti tik dalį teisės į pensiją ar ją pakeičiančias išmokas.

125. Pirmas toks veiksnys yra tas, kad, kaip teisingai teigia É. Cresson, nuo administracinių tyrimų pradžios iki sprendimo iškelti jai bylą pagal EB 213 straipsnio 2 dalį praėjo pakankamai daug laiko. Tik nuo to momento ji galėjo rimtai svarstyti galimybę, kad jai galbūt bus atimta visa ar dalis teisės į pensiją. Be to, galima atsižvelgti į tai, kad dėl informacijos paskelbimo spaudoje jau yra labai nukentėjusi É. Cresson reputacija. Taip pat galima atsižvelgti į tai, kad É. Cresson požiūriui buvo tam tikra prasme pritarta pagal tuo metu vyravusią valdymo kultūrą Komisijoje [14]. Galiausiai galima atsižvelgti į tai, kad tai yra pirmas kartas, kai Teisingumo Teismas priims sprendimą byloje pareiškus ieškinį pagal EB 213 straipsnio 2 dalį.

126. Tačiau kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad yra būtinas tikėtinas atsakas į É. Cresson įsipareigojimų pažeidimą, daryčiau išvadą, kad 50 % teisės į pensiją ir su ja susijusias išmokas atėmimas nuo Teisingumo Teismo sprendimo šioje byloje priėmimo dienos būtų tinkama sankcija. Atsižvelgiant į tai, kad nuo É. Cresson atsistatydinimo 1999 m. ji turėjo visą teisę į pensiją, nematau prasmės apriboti šios sankcijos galiojimo laiko.

VIII — Dėl bylinėjimosi išlaidų

127. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo savo procesiniuose dokumentuose. Kadangi Komisija reikalavo iš É. Cresson priteisti bylinėjimosi išlaidas, o ši bylą pralaimėjo, jai turi būti nurodyta padengti bylinėjimosi išlaidas. Pagal 69 straipsnio 4 dalį É. Cresson pusėje į bylą įstojusi Prancūzijos Respublika turi padengti savo bylinėjimosi išlaidas.

14 — Šiuo atžvilgiu reikia pažymėti, kad nors jos pirmasis kabineto vedėjas ją iš tiesų įspėjo dėl R. Berthelot įdarbinimo, kitos tarnybos parodė didesnį norą bendradarbiauti vykdant jos pageidavimą.

IX — Išvada

128. Atsižvelgdamas į pirmiau pateiktas pastabas, Teisingumo Teismui rekomenduoju:

— pripažinti Komisijos pareikštą ieškinį priimtinu;

— nuspręsti, jog, parodžiusi favoritizmą, t. y. norą pasinaudoti savo, kaip Komisijos narės, pareigomis, kad suteiktų naudą savo pažįstamiems, É. Cresson pažeidė su Komisijos narės pareigomis susijusius įsipareigojimus EB 213 straipsnio 2 dalies ir AE 126 straipsnio 2 dalies prasme,

— atimti iš É. Cresson 50 % teisės į pensiją ir su ja susijusias išmokas nuo sprendimo šioje byloje priėmimo dienos,

— nurodyti É. Cresson padengti bylinėjimosi išlaidas,

— nurodyti Prancūzijos Respublikai padengti savo bylinėjimosi išlaidas.